

PSYCHOLÓGIA – BAKALÁRSKY ŠTUDIJNÝ PROGRAM (Bc.)

TÉZY NA ŠTÁTNU ZÁVEREČNÚ SKÚŠKU

PRE AKADEMICKÝ ROK 2023/2024

TEORETICKÉ ZÁKLADY PSYCHOLÓGIE

Pozornosť a vedomie. Definície, druhy, vlastnosti. Vigilancia a lucidita. Selektivita pozornosti.

Percepčné procesy. Pociťovanie verzus vnímanie. Všeobecná charakteristika analyzátorov.

Emócie. Zložky emócií. Všeobecné charakteristiky citových prejavov. Citové vzťahy.

Myslenie a pamäť. Formy a druhy myslenia. Heuristika. Obsahové a časové kritérium pamäti. Zabúdanie.

Učenie. Druhy učenia. Geneticky naprogramované typy učenia. Klasické, operačné podmieňovanie; latentné učenie; teórie sociálneho učenia.

Psychický vývin. Determinanty, zákonitosti a spôsoby realizácie psychického vývinu. Periodizácia psychického vývinu jednotlivca. Teórie psychického vývinu a vývinové modely.

Predškolské obdobie, vývin myslenia, vývin reči, citový a sociálny vývin, vývin osobnosti dieťaťa. Vývin kresby.

Školská spôsobilosť. Školský vek, telesný a motorický vývin školáka, kognitívny a sociálny vývin.

Charakteristika štádia pubescencie. Predpuberta. Sekulárna akcelerácia. Osobnosť adolescenta. Poznávanie, city, vôľa a osobnosť adolescenta. Psychosociálne moratórium.

Odchod do dôchodku. Aktívne starnutie. Štádium počiatkovej, pokročilej a vrcholnej staroby. Životná pozícia starých ľudí. Záležitosti na konci života. Smrť a vyrovnávanie sa so stratou.

Štruktúra osobnosti: vrstvy, faktory, teórie osobnosti z nich vychádzajúce.

Štýlotvorné dimenzie osobnosti: temperament – terminológia, charakteristika, teórie, prístupy, typy a typológie.

Výkonové dimenzie osobnosti: schopnosti – terminológia, charakteristika, stupne; inteligencia – Guilfordov a Vernonov model, druhy inteligencie; kreativita.

Motivácia osobnosti – motívy – definícia, klasifikácia, vonkajšia a vnútorná motivácia, implicitný a explicitný motivačný systém osobnosti.

Pojem JA, základné charakteristiky, vývin a formovanie, sebahodnotenie, sebaobraz. Dynamika ega, obranné mechanizmy.

Socializácia a kultúra (základné typy socializácie, skupinová identita, kultúrne vzorce, sociálno-psychologický výskum kultúry).

Postoje. Vytváranie postojov. Meranie postojov. Zmena postojov.

Sociálna skupina. Skupina a jej vplyv na správanie jednotlivca (poslušnosť, identifikácia so sociálnou identitou, konformita, sociálna facilitácia, sociálna lenivosť).

Prosociálne správanie. Teórie vysvetľujúce prosociálne správanie.

Agresívne správanie. Teórie vysvetľujúce agresívne správanie.

ŠTUDIJNÁ LITERATÚRA

- PLHÁKOVÁ, A. (2004). *Učebnice obecné psychologie*. Academia.
- KASSIN, S. (2007). *Psychologie*. Computer Press.
- ATKINSONOVÁ, R. L. a kol. (2003). *Psychologie*. Portál.
- THOROVÁ, K. (2015). *Vývojová psychologie*. Portál.
- VÁGNEROVÁ, M. (2012). *Vývojová psychologie. Dětství a dospívání*. Univerzita Karlova.
- VÁGNEROVÁ, M. (2007). *Vývojová psychologie II. Dospělost a stáří*. Karolinum.
- BLATNÝ, M. a kol. (2010). *Psychologie osobnosti. Hlavní témata, současné přístupy*. Grada.
- DRAPELA, V. J. (2020). *Průhled teorií osobnosti*. Portál.
- HALL, C., LINDZEY, G. (2002). *Psychológia osobnosti*. SPN.
- NAKONEČNÝ, M. (2021). *Psychologie osobnosti*. Triton.
- ŘÍČAN, P. (2010). *Psychologie osobnosti. Obor v pohybu*. Grada.
- HEVSTAGE, M., STROEBE, W. (2006). *Sociální psychologie*. Portál.
- MYERS, D. (2016) *Sociální psychologie*. Edika.
- HAYES, N. (1998). *Základy sociální psychologie*. Portál.
- KOLLÁRIK, T., SOLLÁROVÁ, E. (2004). *Metódy sociálnopsychologickej praxe*. Ikar.

METODOLOGICKÉ ZÁKLADY PSYCHOLÓGIE

- Veda a vedecký výskum. Psychológia ako veda. Vedecké teórie. Indukcia a dedukcia vo vede.
- Sociálne zakotvenie vedy. Vedecké inštitúcie a inštitucionalizácia vedy. Komunikácia v psychológii.
- Etika vedeckého skúmania v psychológii.
- Postup vedeckej práce, základné pojmy – teória, hypotéza, konštrukt, operacionalizácia, premenná.
- Výskumný dizajn (plán) – základné typy (kvantitatívny, kvalitatívny, zmiešaný). Dizajny kvantitatívneho psychologického výskumu (orientačný/deskriptívny, komparačný/diferenciačný, korelačný).
- Výskumný súbor. Základný a výberový súbor. Zostavovanie výskumného súboru. Reprezentatívnosť. Veľkosť výskumného súboru.
- Metódy v psychológii. Metódy výskumu. Metódy zberu/získavania dát. Špecifické výskumné stratégie, longitudinálny a prierezový výskum.
- Metóda pozorovania. Voľba stratégie pozorovania. Zaznamenávanie údajov z pozorovania. Pozorovateľ a jeho úloha v pozorovaní.
- Posudzovanie a posudzovacie škály. Rating. Odlišnosti od pozorovania. Sociometrická metóda.
- Metóda rozhovoru. Typológie rozhovorov. Vedenie interview.
- Dotazníková metóda. Základná charakteristika. Výhody a nevýhody používania.
- Rozbor výsledkov činnosti – analýza produktov.
- Projektívne techniky. Základná charakteristika. Klasifikácia.

Experiment. Základné charakteristiky. Kontrola v experimentovaní. Jednoduché plány experimentov. Multivariačná experimentácia.

Kvázixperimenty. Ex post facto výskum.

Metaanalýza. Pojem. Kroky metaanalytického skúmania.

Psychologický test ako nástroj psychodiagnostiky. Vlastnosti a klasifikácia psychologických testov. Konštrukcia testu.

Psychodiagnostický proces – zložky, účel, faktory ovplyvňujúce výsledky, psychologický posudok.

Meranie v psychológii – charakteristiky, úrovne, premenné, škály, druhy položiek.

Normy – štandardizácia, typy noriem – vážené skóre, štandardizované skóre, vekové normy, iné formy interpretácie testových výsledkov.

Reliabilita a validita psychodiagnostických metód, vymedzenie, spôsoby zisťovania a zvyšovania.

ŠTUDIJNÁ LITERATÚRA

FERJENČÍK, J. (2010). *Úvod do metodológie psychologického výskumu*. Portál.

MARŠÁLOVÁ, L., MIKŠÍK, O. a kol. (1990). *Metodológia a metódy psychologického výskumu*. SPN.

MARTIN, P., BATESON, P. (2009). *Úvod do teorie a metodologie měření chování*. Portál.

PUNCH, K. F. (2008). *Základy kvantitativního šetření*. Portál.

PUNCH, K. F. (2015). *Úspěšný návrh výzkumu*. Portál.

HALAMA, P. (2011). *Princípy psychologické diagnostiky*. Trnavská univerzita.

STANČÁK, A. (1996). *Klinická psychodiagnostika dospělých*. Psychoprof.

SVOBODA, M., HUMPOLÍČEK, P., ŠNOREK, V. (2013). *Psychodiagnostika dospělých*. Portál.

ŠNÝDROVÁ, I. (2008). *Psychodiagnostika*. Grada.

ZÁKLADY APLIKOVANEJ PSYCHOLÓGIE

Charakteristika psychologického poradenstva. Ciele poradenstva. Poradenstvo a (alebo) psychoterapia. Poradenské stratégie. Poradenské prístupy.

Metódy poradenskej práce. Základné metódy práce s klientom.

Poradenský proces. Prvý kontakt s klientom. Poradenský kontrakt.

Formy psychologického poradenstva. Základné charakteristiky párového, rodinného a skupinového poradenstva.

Rizikovní klienti v poradenskej práci. Základné charakteristiky práce s rizikovými klientmi.

Supervízia v poradenstve. Etické zásady v práci poradenského psychológa.

Stres – definícia, typy stresu, teórie stresu, copingové stratégie, všeobecný adaptačný syndróm, príznaky stresu (fyziologické, emocionálne, behaviorálne).

Psychológia zdravia – zameranie, oblasti pôsobenia, psychosomatika, behaviorálna medicína, salutogénne faktory, prevencia.

Únavový syndróm a poruchy spánku – charakteristické klinické prejavy, etiológia, vnútorné prežívanie pacienta, možnosti terapeutickkej intervencie.

Úzkosť a úzkostné poruchy – typy, charakteristické klinické prejavy, etiológia, vnútorné prežívanie pacienta, možnosti terapeutickkej intervencie.

Depresia – charakteristické klinické prejavy, etiológia, vnútorné prežívanie pacienta, možnosti terapeutickkej intervencie. Depresia pri telesných ochoreniach.

Suicidalita – definícia, suicidálne konanie, teórie, pravdy a nepravdy vo vzťahu k samovraždám, možnosti terapeutickkej intervencie.

Špecifické vývinové poruchy učenia, poruchy intelektu – etiopatogenéza, typy, výskyt, prejavy, možnosti intervencie.

Pervazívne vývinové poruchy, poruchy príjmu potravy – etiopatogenéza, typy, výskyt, prejavy, možnosti intervencie.

Pojem práca a pracovný výkon z pohľadu psychológie práce. Determinanty pracovnej výkonnosti.

Osobnosť a práca – pracovná adaptácia, jej dimenzie, teórie popisujúce pracovnú adaptáciu a prispôsobivosť, adaptačný proces, identifikácia s prácou, pracovná spokojnosť.

Pracovné prostredie – podmienky – fyzikálne a chemické, monotónia, bezpečnosť práce, úprava pracovného miesta. Pracovná záťaž, únava.

Pracovný tím – pojem, pracovná skupina a jej vývin, efektivita pracovného tímu, skupinová dynamika v pracovnom tíme.

Negatívne javy na pracovisku z pohľadu psychológie práce. Mobbing – vymedzenie, formy, fázy, mobbingová triáda.

Koučing – vymedzenie, predpoklady, typy, proces, ovplyvňujúce faktory, koučingové zručnosti.

ŠTUDIJNÁ LITERATÚRA

PROCHÁDZKA, R. a kol. (2014). *Teorie a praxe poradenské psychologie*. Grada.

SVOBODA, J. (2012). *Poradenský dialog*. Triton.

DRAPELA, J. V., HRABAL, V. a kol. (1995). *Vybrané poradenské směry*. Karolinum.

GABURA, J., PRUŽINSKÁ, J. (1998). *Poradenský proces*. Slon.

HVOZDÍK, S. (2010). *Úvod do poradenské psychologie*. Vysokoškolské učebné texty. UPJŠ.

BAŠTECKÁ, B., MACH, J. a kol. (2015). *Klinická psychologie*. Portál.

HERETIK, A., HERETIK, A. a kol. (2016). *Klinická psychologie*. 2.vyd. Psychoprof.

KŘIVOHLAVÝ, J. (2001). *Psychologie zdraví*. Portál.

ŘÍČAN, P., KREJČÍŘOVÁ, D. a kol. (2006). *Dětská klinická psychologie*. Grada.

BERRY, L. M. (2009). *Psychologie v práci. Úvod do pracovnej a organizačnej psychologie*. Ikar.

KOLLÁRIK, T. (2011). *Sociálna psychológia + psychológia práce = sociálna psychológia práce?* UK.

ŠTIKAR, J., RYMEŠ, M., RIEGEL, K., HOSKOVEC, J. (2003). *Psychologie ve světě práce*. Karolinum.

WAGNEROVÁ, I. a kol. (2011). *Psychologie práce a organizace. Nové poznatky*. Grada.